

**ИНТЕРАКТИВНИ МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ
ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА**

Румяна Димитрова Минкова

Тракийски университет, гр. Стара Загора

**INTERACTIVE METHODS OF TEACHING
CIVIC EDUCATION IN KINDERGARTEN**

Rumyana Dimitrova Minkova

Trakia University, city of Stara Zagora

***Abstract:** The article examines the application of interactive methods of teaching civic education in kindergartens. Presents important principles, different models, interactive methods and techniques of learning and basic approaches to civic education, taking into account the psychological-pedagogical features of age. The interactive learning methods correspond to the person-oriented approach. They implement three stages of the didactic cycle: familiarization, acquisition of knowledge and skills, and mastering of competencies. The main content of the methods is in the sequence of activation and development of the existing intellectual abilities, knowledge and speech experience, interests, needs and motivations for learning of the student.*

***Keywords:** civic education, interactive methods of work, kindergarden, forms, motivation.*

АКТУАЛНОСТ НА ПРОБЛЕМА

Предучилищна възраст е най-важният период от развитието на личността на човек, това е периодът когато се полагат моралните основи на гражданските компетенции, формират се предствите на децата за околния свят, обществото и култура.

Методиката на преподаване в детската градина ясно откроява тенденция в последните години, да се премине от комуникативен подход към интерактивен. Интерактивното обучение решава няколко проблема, основният от които е развитието на комуникативни умения, помага за установяване на емоционални контакти между децата, учи ги да работят в екип, да изслушат мнението на връстниците си. Развиват у децата познавателна активност и мотивацията им за бъдеща учебна дейност и творчество. Без развитието на творческите способности е невъзможно да се формира активна и творческа личност, способна ефективно и нестандартно да решава възложените ѝ задачи [10]. Интерактивното обучение е начин на обучение, базиран на интерактивни форми на взаимодействие на участници в образователния процес; обучение, потопено в общуване, по време на което участниците развиват умения за съвместна дейност. Това е метод, при който „всеки учи всеки и всеки учи всички“ [4].

Днес гражданското образование се основава на принципно нови подходи на работата с децата, където специално внимание се отделя на самостоятелно търсене на знания и изучаване на нови факти. Следователно, една от характеристиките на съвременното гражданско образование в предучилищна възраст е използването на интерактивни методи и форми на работа. Системата за работа, свързана с гражданското образование на децата се основава на интегрирането на различни видове дейности образователни, речеви, визуални, когнитивни, конструктивни, игри. Целта на работата е развитие на чувство за принадлежност на към своето семейство, град, природа и култура, основано на историческите и културни характеристики на родният край.

В този аспект може да се каже, че интерактивните методи са основани на едновременното получаване на знания, формирането на умения и изграждането на нагласи чрез поставянето на участниците в ситуация, в която могат да взаимодействат и след това да ги обсъждат на основата на преживяното [2]. Интерактивен: От английски. (inter – „между“; act – „действие“). Интерактивните методи са основани на идеите на хуманистичната психология, на потенциала за развитие на формиращата се личност, на повишаването на самосъзнанието и себеразбирането, както и на критическата готовност за действия и за социална включеност, за развиване на собствената субектност и неповторимост в група взаимодействие със съучениците си и преодоляването на изолираността на собствения аз. Педагогическото взаимодействие, свързано с развитие на граждански компетенции е базирано на интерактивност и симулативност. Обучение, е организиран по такъв начин, че всички деца са въввлечени в процеса на познание, имат възможност да разберат и осмислят това, което знаят и мислят. В процеса на усвояване на учебния материал децата в предучилищна възраст извършват съвместни дейности, което означава, че всеки допринася за работата, обменя се опит, знания и умения, които те са придобили в процеса на обучение. Обменя се релевантна информация, моделиране на проблемни ситуации, оценка на поведението и дейностите.

Интерактивно обучение е взаимодействие на децата не само с учителя, но и помежду си и доминиране на дейността на децата в учебния процес. В груповата работа - чрез структурирани ситуации /интерактивни методи/ учениците могат да преживеят и да персонализират понятието. Интерактивни методи- чрез груповата работа се дава възможност за проява на трите основните фактори за създаване на значение – релевантност, емоции, контекст и рамка на действие. Те подпомагат личностното развитие на участниците на основата на съпреживяване, диалог, съвместно решаване на проблеми /анализ, търсене на алтернативи, вземане на решения/. Интерактивните методи означават постоянно взаимодействие, постоянна обратна връзка, постоянна ангажираност на участника, постоянно търсене на общи решения [1].

Целта на тези методи е създаване на активна, дидактична среда за развитие, която да насърчава когнитивната активност на децата в предучилищна възраст в процеса на овладяване на новият материал и консолидиране на наученото чрез използването им. Предимството на интерактивното обучение в педагогическото взаимодействие е формиране на индивидуални личностни условия за саморазвиване, развиване на речева и комуникативна дейност, умение за работа в екип, развитие на междуличностните отношения.

Ползването на интерактивен модел на обучение включва симулация на житейски ситуации, използване на ролеви игри и съвместно решаване на проблеми. Изключва се доминирането на който и да е участник в образователния процес или каквато и да е идея.

Задачи на интерактивните методи на обучение.

- Включване на всеки участник в активния процес на обучение.
- Осъществяване на диференциран и индивидуален подход към учениците.
- Формиране на умения за успешна комуникация, като способност за слушане, изграждане на диалог, задаване на въпроси, работа в екип.
- Развиване на способността за самостоятелно придобиване на знания, разделяне на задачите на по-малки.

Основни характеристики на интерактивната образователна среда според В. Гюрова са:

- смяна на ролята на „обучаващия и обучавания“;
- повишена активност на учащите, в т.ч. чрез екипна работа;
- роля на водещия като улесняващ и подпомагащ учебната работа;
- интерактивни методи и техники на работа (основаващи се на взаимодействие);
- съчетаване на различни форми на контрол (самоконтрол, групов контрол, индиректен и неавторитарен контрол от страна на обучаващия) [3].

Един от компонентите на възпитателния процес е изследователската дейност. Проектната и изследователската дейност на учениците не е просто научна игра, а най-важната част от образованието, водеща децата към придобиване на самостоятелно мислене. Тази дейност трябва да се разглежда преди всичко като една от основните насоки за развитие на творческите способности.

В гражданското образование се използват интерактивните методи, защото интерактивната организация на гражданското образование изключва доминирането на преподавателя или преобладаването на едно мнение в класа, а напротив овладяването на учебен материал става на базата на комуникативните умения на всички участници. Формират се уменията за социални взаимодействия. Развива се критичното мислене. повишава социалната, гражданската и познавателната активност на ученика. Чрез интерактивни методи на обучение е възможно не само в уроците по история или обществознание, но и в извънкласни дейности да се формират граждански компетентности.

От тази гледна точка голяма е ценността на интердисциплинарните модели /на гражданското образование/ - те създават много повече релевантност и контекст и което е по-важно помагат на учениците да разберат връзките в ученето [1].

Организацията на обучението се основава на интерактивни методи и техники на преподаване (учене чрез изследване, чрез практика, решаване на казуси, разработване на проекти). Интерактивността развива отговорността на детето, самокритичността, творческият подход към решаването на проблеми, учи как правилно и адекватно да оценява силните си страни, да затвърждава в знанията си. Основният елемент на интерактивния урок е диалогът.

Интерактивното обучение може да се извършва индивидуално, групово или планетарно. Планетарната форма на обучение разделя група участници, които получават обща задача, например да разработят проект. Те разделя на подгрупи, всяка от които разработва свой собствен проект

Интерактивните методи на преподаване осигуряват обучение, което позволява на децата по двойки, микрогрупи или малки групи да работят върху учебния материал, като дебатираат и обсъждат различни гледни точки.

Интерактивните методи на обучение са разделени в три вида групи: ситуационни, дискуссионни и емпирични (опитни) методи. Към ситуационните интерактивни методи на обучение авторът отнася: метод на конкретните ситуации (кейс-стъди), казус, симулация, игра. Дискуссионни интерактивни методи на обучение са анкетата, беседата, мозъчната атака (брейнсторминг, колективно генериране на идеи), дискусия, обсъждане, дебати. Към опитните (емпирични) интерактивни методи на обучение авторът отнася дейността по проект (метод на проектите), моделирането и др. [5].

Същността на интерактивното обучение е процесът който се осъществява в условия на постоянно, активно взаимодействие на всички ученици, детето и учителят са равни субекти на обучение; изключва се доминирането на един участник в образователния процес над друг, една мисъл над друга; използването на интерактивни технологии позволява да се премине от обяснително-илюстриран начин на преподаване към дейностен, при който детето участва активно в тази дейност.

- При пасивния метод на обучение информацията идва от учителя към детето. С активния метод на обучение - взаимодействието на учителя и ученика.
- Интерактивното обучение се основава на взаимодействие в структурата „учител-дете-дете“ [9].

По време на интерактивното обучение децата активно общуват, спорят, не са съгласни със събеседника, доказват мнението си.

Интерактивните учебни помагала, като интерактивни дъски, компютри, са се превърнали в големи помощници в развитието на децата.

Интерактивните методи включват: дискусия, евристичен разговор, брейнсторминг, ролеви игри, „бизнес“ игри, тренинги, метод на казус, метод на проекта, групова работа с илюстративен материал, проблемно обучение.

Интерактивните методи на обучение са три вида: ситуационни методи, дискуссионни методи, опитни /емпирични/ методи [6].

- Ситуационни методи – метод на конкретната ситуация, казус, симулация, игра, ролева игра.
- Дискуссионни – анкета, беседа, мозъчна атака, дискусия, обсъждане, дебати.
- Опитни (емпирични) методи – метод на проектите.

В основата на дейността на учителя в условията на интерактивно обучение е подходът, ориентиран към ученика. Основните изисквания за спазване на подход, ориентиран към ученика:

- хуманна педагогическа позиция на учителя;
- ценностно отношение към ученика, креативност;
- създаване на културно-информационна и предметно-развиваща среда;
- владеене на методика и основи на образователната технология;
- фокус върху развитието на индивидуалността на ученика [7].

Интерактивните методи и техники.

Здравка Костова разглежда тези методи като иновации в обучението, като ги класифицира като:

Интерактивните методите като иновации в обучението Здравка Костова ги разглежда и класифицира в следният ред:

- Симулации;
- Казуси;
- Изпълнение на роли ;
- Игрови симулации;
- Мозъчна атака;
- Дискусия [8].

Дискусионните методи в гражданското образование - позволяват на участниците, да изследват, да развиват логиката, аналитичното мислене, възпитават търпимост, умение да изслушват различните гледни точки.

Симулационно базирано проблемно обучение:

Проблемните методи позволяват да се направи когнитивната задача подходяща за всяко дете. Решаването на когнитивни продуктивни задачи, свързани с необходимостта от оценка на съвременни исторически събития и личности, социални явления и факти, ще допринесе за формирането на емоционално отношение към тях. Използването на проблемно базирани методи на обучение осигурява:

- дълбоко усвояване на знания на нивото на тяхното творческо приложение;
- овладяване на методите на познанието и научното мислене;
- овладяване на опита, характеристиките, процедурите на творческата дейност.

Използва се за задача важна историческа или социална научна ситуация (факт, събитие, идея), която съответства на програмите за работа в детската градина и се предоставя за обсъждане децата.

Работа в групи

Най-често срещаната групова форма на обучение. В средата на 20 век К. Левин излага идеята: „обикновено е по-лесно да промените индивидите, събрани в група, отколкото да промените някой от тях поотделно“. Това е специална разлика между интерактивното обучение: обучението се осъществява в групови съвместни дейности, включително чрез взаимно обучение [4].

Въз основа на това най-приемливият, прост и ефективен начин за организиране на интерактивно обучение е работата в групи (малки и големи).

Ролеви игри.

Изпълнението на роли насочва вниманието на учениците към нови идеи и чувства, очаквания и отношения. Ролевите игри „са чудесен начин учениците да изразят в малка група собственото си отношение към даден проблем с учебна цел... методът е подходящ за формиране на умения за адекватно реагиране в определена ситуация“ [11].

Познати са три вида ролеви игри: симулационни, ситуационни, драматизации.

Интерактивните игри.

Могат да създадат мотивация. Те се събуждат любопитство на децата, доставят им удоволствие, повишават интереса към взаимодействие по-между си.

Помагат на учителя да види функциите на образователният процес в предучилищната институция, за да усетите изцяло сложността на умствените, социалните и организационните процеси, да разбере тяхната връзка и да се научи как да ги използват при възпитанието на децата.

Проектно-базирано обучение.

Проектно-базираното обучение е дейност, която осъществява връзката между дадена учебна цел и действителната комуникативна цел. Подходящо е за използване при завършен цикъл от учебното съдържание, защото ученикът трябва да има натрупани знания и умения, които се активират при реализацията на проекта.

Основните компоненти на проектно-базираното обучение са свързани както с учебното съдържание, така и с начина по който ще бъде демонстрирано като краен резултат. Някои автори ги определят като:

- учебно съдържание;
- мултимедия;
- инструкции и проектна документация;
- връзка с реалния живот;
- времева рамка;
- иновативен подход [11].

Предимства на използването на интерактивни методи в детската градина.

- независимост, тъй като трябва да търсите информация в различни източници;
- развити комуникативни умения за обмяна на опит;
- критично мислене;
- творчески умения;
- лесно усвояване на материала;
- разширени когнитивни възможности.

Използването им позволява на учителя да свърже дейностите на всяко дете (възниква цяла система от взаимодействия: учител - дете, учител - група, дете - група, дете - дете, група - група), да свърже неговите учебни дейности и междуличностни когнитивни комуникация. Интерактивни форми и методи на обучение в детската градина в началното училище, позволяват да се преподава материала в достъпна, интересна, ярка и въображаема форма, допринасят за по-доброто усвояване на знанията, събуждат интерес към ученето, формират комуникативни, личностни, социални и интелектуални компетентности у детето.

Заклучение:

Чрез интерактивните методи на обучение се създава удобни условия за учене, така че детето да почувства своя успех, своята интелектуална жизнеспособност, което прави целия процес на обучение продуктивен и ефективен. Интерактивната дейност включва диалогова комуникация, тъй като включва взаимопомощ, взаимно разбирателство и въвлича децата към съвместно решаване на проблеми, дава решение на редица образователни задачи, насърчава децата да взаимодействат активно в системата на социалните отношения. Интерактивната форма на обучение позволява да се намери индивидуален подход към всяко дете.

Използването на интерактивни технологии и методи на обучение в съвременна детска градина характеризира професионалната компетентност на учителя, дава се възможност за по-голяма ефективност на образователният процес.

Литература

- [1] Вълчев Р. Интерактивни методи и груповата работа в съвременното образование. Книга на водещия Център „Отворено образование“ София 2006г.
- [2] Вълчев. Р. Образование на демократичното общество. Книга на учителя, София, Център „Отворено общество“, 2000г.
- [3] Гюрова. В. Интерактивността в учебния процес. София. (2006).
- [4] Дяченко В. К. Сътрудничество в обучението: За колективния метод на обучение. произведения: Кн. за учителя. Москва: Образование, 1991. 192 с. (Умения на учителя: идеи, съвети, предложения).
- [5] Иванов И. Интерактивни методи на обучение. Шумен (2000г.).
- [6] Иванов, И. Интерактивни методи на обучение. Юбилейна научна конференция с международно участие 50 години ДИПКУ – Варна, 2005г.
- [7] Клепцова Е.Ю. Хуманизиране на междуличностните отношения в учебната дейност. Киров: Издателство на VyatGGU, 2012. 287 с.
- [8] Костова, З. Как да учим успешно. Иновации в обучението. С., Педагог 6, 1998.
- [9] Микляева. Н.В: ТС Sphere, Библиотека на списанието "Управление на предучилищни образователни институции" 2012 г. Интерактивна педагогика в детската градина. Методическо ръководство / Изд. 8
- [10] Устина. Г.Ф. Интерактивное учебное издание 2014 г.
- [11] Gyurova i kolektiv. 2006: Interaktivnostta v учебniya process (Interactivity in the learning process). Sofia. стр.31.

За контакт с автора:

Румяна Димитрова Минкова

Докторант

rumianaminkova26@abv.bg